

R.P. Richardi Lyncei ... Vniversa Philosophia Scholastica

Complectens Physicam, siue Scientiam de Corpore naturali

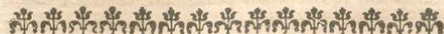
Lynch, Richard

Lvgdvni, 1654

Tractatvs III. De motu corporis naturalis à minori ad maiorem substantiam;
aut è contrario, siue de augmentatione & diminutione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95236](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95236)

TRACTATVS III.

De motu corporis naturalis à minori ad maiorem substantiam; aut è contrario, siue de augmentatione, & diminutione.

CAPVT PRIMVM.

Augmentationis quidditas; à diminutione, & ceteris motibus discrimen; & an fiat tota simul, vel potius successiue & continue?

1. **A**UGMENTATIO est motus à minori ad maiorem substantiam, vt cum ignis è paruo in magnum adolefcit: aut p̄ter ad virilem magnitudinem excrefcit. Per motum, augmentatio cum prima generatione, alioque quouis motu conuenit: per particulam illam, de minori ad maiorem, differt à diminutione quæ potius è contrario est à maiori ad minorem substantiam: nec non etiam à conuersione, quæ non est à minori ad maiorem substantiam, sed ab vna substantia ad aliam omnino diuersam. Per substantiam differt à rarefactione, & intensiōe, quarum altera ad qualitatē terminatur.

2. Porro augmentatio, duntaxat quatenus est ex se, siue, vt aiunt, per se loquendo, à minori ad maiorem substantiam moueri debet: per accidens enim fieri potest, vt vi augmentationis res non à minori ad maiorem; sed è contrario à maiori ad minorem substantiam moueatur: vt cum senex, aut ager augmentantur vi nutritionis, quin tamen in maiorem substantiam crescant; sed potius continuo ab ea decrefcant: decrementum tamen id non oritur à motu quo augmentantur, nutriunturque, nec in eum refundi debet; sed respectu eius per accidens se habet, oriturque à senectute vel ægitudine, quæ in causa sunt, vt viuens plus substantiæ amittat, quàm per augmentationem denuo acquirat, & non tam à minori ad maiorem substantiam gradiatur, quàm à maiori ad minorem regrediatur.

3. Augmentatio trifariam euenire potest: primo, ita vt ad solam vnionem continuatiuam, inter substantiam pristinam, & substantiam de nouo acquisitam terminetur, vt cum duæ aquæ confunduntur, & permiscuntur. Secundo, ita vt ad vnionem inter duas illas substantias, & insuper ad vnionem formæ de nouo acquisitæ cum eius materia terminetur, vt per nutritionem, animæ rationalis vnio cum materia per nutritionem comparata producit. Tertiò, ita vt ad vnionem formæ de nouo acquisitæ cum eius materiæ, nec non entitatem ipsius formæ terminetur, vt cum per nutritionem equi, si eius anima diuisibilis est, non solum vnio continuatiuæ substantiæ de nouo acquisitæ, verum etiam forma partialis equi, nec non eius vnio essentialis cum materia alimentati producit. Quanquam autem augmentatio triplici illo modo vsurpari soleat; ceterum haud

rarò dicitur augmentatio solo priori modo: secundo verò, & tertio modo non tam augmentatio, quàm ag generatio dici consueuit. Quibus constitutis.

Censeo, augmentationem fieri successiue, & continue: ita D. Thomas 3. p. q. 33. art. 1. ibi: *similiter & tertium oportet esse successiuum: tum, quia augmentum non est sine motu locali: tum etiam, quia procedit ex virtute animæ, iam corpore formato operantis, quæ non operatur nisi in tempore.* Quibus verbis asserit, augmentationem corporis Christi in vtero materno fuisse successiuam: quod autem ea successio continua fuerit, & non interrupta, & instantanea, sicuti D. Thomam explicat Hurtadus, perspicuum est: quia si augmentatio illa continua non fuisset, neque etiam in tempore fuisset, cum plura instantia discreta tempus non constituunt. Id ipsum docet Gregorius in 1. dist. 14. quæst. 2. art. 1. Burleus lib. 3. physico. ad text. 6. Sotus lib. 5. physico. q. 3. art. 2. Iandunus lib. 8. q. 2. Amadeus. 1. de generat. q. 2. art. 1. Iauellus de generat. tract. 2. cap. 3. Marfilus quæst. 14. Saxonia quæst. 13. Collegium Conimb. 1. de generat. cap. 5 q. 16. art. 2. P. Rubius ibidem. tract. de augment. quæst. 3. num. 24.

Probatum primò autoritate Aristotelis 5. Metaph. cap. 18 ibi: *alia verò ut motus, & tempus (subaudi quanta dicuntur.) Hæc enim, & quanta quadam continua dicuntur, quia illa diuisibilia sunt, quorum hæc sunt affectiones.* Quibus verbis docet, continuum esse proprietatem motus corporis, haud secus, ac continuitas, & diuisibilitas est affectio eius, quod ita mouetur. At augmentatio est motus: ergo continua esse debet. Deinde, motum (puta corporeum) & tempus quoad continuitatem æquiparat: at omne tempus est continuum: ergo & omnis motus corporeus, qui ab Aristotele solus appellatur motus, censeatur debet continuus.

Probatum secundo: ignis verbi gratia se se augmentans non insinuat formam suam substantialem simul, & semel in aliquam determinatam partem materiæ, quæ sibi accrescat: ergo eam in quamvis materiæ partem successiue, & continue introducit: consequentia perspicua est: quia si augmentatio, aut quod perinde est, aggeneratio ignis, continua non esset, maximè, quia fieret simul, & in instanti: vnum autem instans alteri immediatum, & continuum esse non potest: cum ergo in instanti simul non fiat, sanè continua esse debet. Antecedens probatur: quia ignis in materia per augmentationem comparanda agit vniiformiter difformiter: hoc est, prius in propiori parte, & posterius in remotiori, intensiusque in illa, quàm in hac, vt omnium agentium, ipsiusque ignis experientia compertissimum est: ergo assignata quauis parte materiæ per augmentationem comparandæ, ignis prius, & intensius in vna eius parte, quàm in alia operatur, atque aded eam totam simul vltimo non disponit, prout oportet ad simultaneam introductionem formæ in totam illam: igitur continue, & successiue formam ignis in eam imprimit, & non simul, sicuti aduersarij nituntur.

Probatum tertiò: quia non est potior ratio, cur generatio ignis sit continua, quàm eius aggeneratio, siue, augmentatio: at generatio ignis continua, & successiua est: ergo & eius augmentatio.

cio. Maior in proparulo est, & à nemine non conceditur: minor suaderetur, quia si ignis prima generatio non continua, & successiva, sed simultanea, & subita esset: maximè, quia ignis certam aliquam, & determinatam portionem materiæ sibi præstitueret; in qua, & non minori naturaliter introduci non posset: quæ portio materiæ ob id minimum naturale appellari consuevit: hæc ratio nulla est: ergo. Minor probatur: quia sicut ignis maximum naturale non fortitur, id est, adeo magnus esse non potest, ut naturaliter maior adiuncto etiam pabulo, esse nequeat: ita similiter non est, cur per se loquendo minimum naturale fortitur, curve scorsim à contrariis signata quavis materiæ parte in aliaminori produci, & conservari non possit.

8. Deinde: esto ignis minimum naturale sortitur, id neutriquam arguit, aut potest, eum simul produci debere; sed satis erit, ut nunquam existere possit, quin certam quandam, ac determinatam magnitudinem sortitur: esto eam non simul, sed successive sortitur; haud secus, ac lapis per montis declivem projectus nequit descendere aliquantulum, quin certam, ac determinatam spatij magnitudinem deorsum conficiat. Ob id tamen necesse non est, ut per totum illud spatium simul, & non continuo, & successive descendat.

9. Probatur quartò: quia augmentatio, quæ fit per nutritionem, est continua, & successiva: igitur idem de quavis alia dicendum est: antecedens probatur: quia si nutritio non esset continua, & successiva, maximè quia fieret per minima in diversis instantibus; formæque substantialis hominis verbi gratia nutritionem effectura non posset prius unam partem minimi subire, quàm aliam: ac proinde totum simul subire deberet: at hoc falsum est: ergo. Minor suaderetur: quia idcirco forma substantialis, nimirum anima rationalis, prius unam partem minimi naturalis (quod, iuxta Aristotelem, & Beatum Thomam magnitudinem lapidis non excedit) quàm aliam subire nequit, sed potius totum illud simul, semelque in prima hominis generatione subire debet; quia forma vitalis, qualis est anima, nequit per se consistere nisi in certa, ac determinata materiæ portione; ea nimirum, quæ ad suas functiones exercendas sufficiens sit: at hæc ratio in nutritione hominis non militat; siquidem portio materiæ alimentalis, quantumvis exigua sit, cum per nutritionem materiæ præcedenti adiungatur, ad functiones animæ exercendas, quoad eius est, sufficit: igitur non est, cur anima hominis in nutritione minimum aliquod naturale sibi præscribat, in quod totum simul introducatur.

10. Probatur quintò: in augmentatione hominis anima rationalis extenditur ad maiorem locum, quàm antea occupabat, ut cernere est in puero in vitum crescente: at ea extensio in instanti fieri nequit, sed potius continuè, & in tempore: ergo etiam augmentatio hominis cum ea coniuncta non in instanti, sed continuè, atque in tempore fieri debet. Maior perspicua est: minor suaderetur, quia animam rationalem ad maiorem locum protendi, quàm antea occupaverat, est retento pristino loco nouum potiri: at nequit pristino loco retento nouum potiri, nisi continuè, & in tempore: plus enim est retento pristino lo-

co nouum potiri, quàm pristino loco omisso, nouum occupare: anima autem nequit, amisso pristino loco, nouum potiri, nisi continuo, & in tempore: aliàs localiter in instanti, & non continuo; & in tempore posset moveri, quod manifestè falsum est: ergo à fortiori retento pristino loco nouum occupare non potest in instanti, sed potius continuo, & in tempore.

CAPVT II.

Soluntur argumenta quadam aduersus nostram, & veritorem sententiam.

Oppositam sententiam tuerentur Scotus in 4. dist. 44. quæst. 5. Capreolus in 1. dist. 17. quæst. 2. art. 2. Auerroes lib. 3. Physicor. comment. 8. Albertus 8. Physicor. text. 23. Soncinas 8. Metaphysicæ quæst. 22. Ferrariensis, Pomponatius, Thomas Garuius, Toletus, Hurtadus, Arriaga, alique complures, quos referre superuacat. Arguunt primò: tunc introducitur forma substantialis per augmentationem, cum materia ad eam vltimo disposita est: at vltima dispositio ad formam substantialem in instanti & simul producit: ergo ipsa forma substantialis simul, atque in instanti in materiam vi augmentationis introducitur: cum ergo nullum instans alteri immediatum, continuūque sit, augmentatio continua esse nequit. Maior certior est, quàm ut probatione indigeat: minor suaderetur: quia in continuis non datur primum, & vltimum, nisi ratione indiuisibilem. Vltima ergo dispositio, quatenus vltima, in indiuisibili sita erit: cum ergo indiuisibile non possit produci, nisi in instanti, & simul, ut omnibus exploratum est: sanè vltima dispositio ad formam substantialem, quatenus talem, non nisi simul, atque in instanti fieri potest.

Huic argumento responderi potest primò; in continuo primum, & vltimum duplex esse: aliud à partibus continui indistinctis ad earumque diuisibilitatem diuisibile; qua ratione, si à ligno vnus palmi verbi gratia omnia indiuisibilia abscinderentur, adhuc illud vi partium remanentium primum, & vltimum haberet; & neutra ex parte in infinitum abiret: aliud verò à partibus continui distinctæ, & in indiuisibilibus situm, uti suprà lib. 3. tract. 4. cap. 3. & 4. exposuimus: Tunc ergo introducitur per augmentationem forma substantialis, cum producit dispositio vltima ad illam; vltima, inquam, intrinsecè, & ratione partium ipsius dispositionis continuæ: non verò cum producit ea dispositio ut vltima extrinsecè, & ratione indiuisibilem à se distinctorum: cum igitur fiat in tempore, & non in instanti vltima dispositio ad formam priori modo; sanè introductio formæ in tempore, & non in instanti fieri, quantumcūque vltimam dispositio ad formam posteriori modo instantanea, & subita sit. Secundo probabiliter responderi potest; formam substantialem per augmentationem, aliūve motum non introduci in materiam, cum vltimo disponitur, sed immediatè post: cum igitur post instantaneam productionem vltimæ dispositionis tempus sequatur, sanè augmentatio in tempore fiet. Hæc tamen doctrina ita intelligenda non est, ut vltima dispositio, cum non existit,

ad formam disponat: quia post primam, instantaneam que sui productionem non perit, sed conseruatur, & prout conseruata primam formam productionem in tempore comitatur.

13. Arguunt secundo: augmentatio vel est productio vnionis materiae de nouo acquisitae cum pristina materia, vel si pro productione formae de nouo acquisitae sumatur, certe productionem vnionis continuatiuae nuper propositam concomitatur: at productio eius vnionis continuatiuae est interrupta, ac discreta, & non continua: ergo idem de augmentatione dicendum est. Maior in aperto est: minor suadetur: quia vnio continuatiua in indiuisibili sita est: at productio cuiusque indiuisibilis discreta, & interrupta esse debet, non verò continua: cum ea productio in instanti necessario esse debeat, vnum verò instans alteri continuum esse nequeat. Respondeo primo: vnionem continuatiuam in indiuisibilibus sitam non esse, vt supra citato lib. 3. cap. 3. & 4. ostendi. Respondeo secundo: vniam partem corporis alteri vniri, & continuari per superficies, si, vt aduersarij nituntur, indiuisibilia continuatiua admittenda sunt: superficies autem versus longitudinem, & latitudinem diuisibilis est: quod satis superque est, vt eius productio diuisibilis, & continua esse possit: ac per consequens augmentatio in ea productione sita, vel certe cum ea conuincta diuisibilis, & continua esse poterit.

14. Arguunt tertio: cum animal vi caloris naturalis substantiam alimenti depascitur, tandem deuenire necesse est ad aliquam partem alimenti, in qua pro nullo instanti, aut spatio temporis forma substantialis alimenti conseruari possit: igitur subito, simulque ab ea alimenti parte, eius forma expellitur, & forma viuientis per aggenerationem introducit: ac proinde ea aggeneratione continua, & successiua esse non poterit. Respondeo: nulla pars alimenti adeo exigua esse potest, quin in ea pro tantillo tempore forma alimenti conseruari possit. Ceterum, spatium illud temporis ad conseruationem formae alimentaris sufficiens, adeo exiguum est, vt imperceptibile sit: idque satis est, vt particula materiae, in qua forma alimenti tantulum conseruari potest, & non diutius appellari possit, & debeat nimirum naturale. Deinde respondeo, me nequiquam inficiari augmentationem per accidens interdum interrumpi, vel ratione contrarij alicuius existentis: vel si maior, ob exiguitatem passii applicati, quae ea sit, vt destructio pristinae formae, & aggeneratione formae nouae subita, & instantanea sit; atque adeo continuitatis incapax esse debeat. Quod ergo tantum contendo est, augmentationem per se loquendo esse successiuam, & continuam: huius autem contrarium falsitatis non euincitur argumento facto, vt intuenti constabit.

15. Arguunt quarto: si qua ratione augmentatio continua, & successiua esse deberet, maxime quia agentia omnia naturalia agere debent vniformiter: at hoc est falsum: ergo. Maior nostra est: minor probatur primo: quia Sol intensius speculum, quam aërem intermedium illustrat: quod si lux in speculo refracta non intensius, sed extensius maior alicui videatur; certe negari nequit, solem intensius illuminare lunam, aliaque sydera, quae ab eo lucem mutantur, quam partes cœli propinquiore Soli. Secundo: quia edito alicubi fragore, qui prope consistunt in certa aliqua

distancia, simul eum audiunt: ergo quia fragor ille in certa aliqua distancia simul species sui diffundit: ergo non vniformiter difformiter, siue, quod perinde non est, citius in parte propiori, quam remotiori. Tertio: quia si Sol in quauis parte spatij quo magis ea à se distaret, eo magis in ea lucē suam remitteret: sanè lux Solis in telluris superficie remississima esset: siquidem partes spatij Solem, telluremque interpositae infinitae sunt: lux ergo vbi telluris superficiem lambit, infinite remittitur: at hoc experientiae repugnat, cum lux etiam prope telluris superficiem intensissima saepe sit, eaque, quae valentissimam aciem verberet, atque perstringat.

16. Verum, haec non vrgent. Ad primum respondeo; per accidens quidem ob dispositionem peculiarem passii euenire quandoque posse, vt agens intensius in disito, quam in propinquo operetur, & vniformitatem cum difformitate non coniungat: & hoc solum, & non aliud prima ratio numeri superioris euincit. Ceterum per se loquendo: nullum agens naturale est, quod in operando vniforme, ac difforme non sit; quod satis est, vt per se loquendo augmentatio continua sit, vti supra argumentabar. Ad secundam rationem respondeo: in tota aliqua distancia simul auditur fragor aliquis, eiusque species intentionales simul diffunduntur, eo quod contrario careant: ex quo quia inferat, ea agentia, quae in operando alicuius contrarij luctam pariuntur (de quibus solis quod ad praesens attinet, nobis sermo est) ea, inquam, simul in aliqua certa distancia operari, & non potius, citiusve in ea parte passii, spatijve, quae iis propior est? Aut dic: in quauis distancia ab edito fragore eum non simul, sed successiue audiri. Ceterum, distantiam inter eum, qui prius, eumque qui posterius audit, esse imperceptibilem, ac proinde eam, quae nulla esse videatur: equidem mirum non est, quod ea distantia percipi nequeat, cum distantia cœli, & alicuius cacuminis à longè visi, nullo modo à visu percipiantur.

17. Ad tertium respondeo: Calor feruentis aquae amoto igne decrescit, & remittitur; & quamuis breuissimo temporis spatio, ictu oculi verbi gratia, illud decrementum, siue remissio daret, tamen per infinitas temporis partes durat: at hoc non obstante transacto eo breuissimo temporis spatio, ictu oculi verbi gratia calor intensissimus manet: cur ergo lux in superficie terrae intensissima esse nequeat, quantumlibet post infinitas spatij partes transactas, infinitam remissionem, iacturamque passa sit? Ratio vtriusque est, quia licet lux verbi gratia superficiem telluris lambens infinite minus intensa sit, quam lux immediata Soli: ceterum tota ea infinitas est secundum quid, atque adeo cum absoluta eius intensione non repugnat. Quod autem excessus finitus, quo altera alteram superat, maximus sit, & per tot gradus, quot nemo ferè in numerum redigere possit: quod, inquam, id, quod argumentum conuincit, hic excessus huiusmodi sit, non arguit lucem in telluris superficie existentem, & eique affusam non esse valde intensam, sed duntaxat lucem Soli vicinam incomparabiliter maioris esse intensiōis.

CAPVT III.

Solutio alterius argumenti: ubi an alteratio sit continua?

18. **A**rguunt quintò: alteratio continua non est: ergo nec augmentatio. Consequentia perspicua est: tum ab æqualitate rationis, tum etiam quia alteratio cum augmentatione coniuncta est, ita ut dum una pars corporis per augmentationem comparatur, alia eius pars alteretur, ut experientia testis est. Antecedens verò probatur primo: quia si ignis trabem prope se positam continuè alteraret, ac calefaceret, sanè in ictu oculi totam illam calefaceret, omnesque eius superficies penetraret; siquidem in ictu oculi prope infinita sunt instantia: quare si quouis instanti aliquam trabis superficiem calefacit, sanè in ictu oculi nulla trabis superficies non calefacta manebit.

19. Secundo probatur idem antecedens: quia species soni per totam distantiam spatij, per quam sonus audiri potest, successiue diffunduntur: at ea successio continua non est, sed morulis interrupta: ergo idem de quauis alia alteratione dicendum est. Maior, minorque probantur: quia qui fabro prope adstat, simul mallei flagellum conficit, & sonum audit: qui verò longè abest, prius ictum videt, quam sonitum audiat: ergo quia species auditivæ successiue diffunduntur: cum autem in certa aliqua distantia simul, & in instanti diffundantur, in ea nimirum, in qua sonus simul auditur, instantique instanti non sit immediatum, aut continuum; sanè successio illa continua esse non poterit. Tertiò: quia lapis supra asserem positus continuè asserem non impellit, sed potius impulsus, & gravitatio, qua asserem deprimit, & fractitat, moris intermittitur: ergo idem de quauis alia alteratione dicendum est: antecedens suadetur: quia alias impulsus lapidis post duos annos, eiusque operatio lapidi impressa prope infinita forent; quod tamen falsum est, cum asser elapsis duobus illis annis nondum fractus sit.

20. Respondeo negatò antecedenti. Ad primam probationem contrariam dicendum est: imprimis ea solum convincit, alterationem totalem, qua integra trabs calefit, continuum non esse, sed morulis innumeris interruptam ob resistantiam ipsius trabis: neutiquam verò ea concludi quamlibet alterationem partialem, qua constat, continuum non esse. Deinde ne hoc quidem probat: sicut enim in spatio ictus oculi sunt prope modum infinita instantia; ita similiter in quavis particula trabis sunt propemodum infinitæ superficies, esto igitur quouis instanti una superficies trabis calefiat; inde tamen non fiet in ictu oculi totam trabem, sed dumtaxat aliquam eius particulam calefieri.

21. Ad secundam probationem contrariam dicendum est, quod species soni non continuè, sed simul, & in instanti diffundantur in certa aliqua distantia; ac proinde ab earum diffusionem in alia distantia discreta sit; eo quod instans ab instanti discretum, non verò ei immediatum sit. Hoc, inquam, ideo est, quia species contrario carent: cum ergo alia alterationes cum resistantia alicuius

contrarij coniunctæ sint, non est, cur & instantanea, & discreta sint. Aut secundo dic: quamlibet specierum diffusionem partialem continuum esse, esto totalis earum diffusio, quaquaversus auditur sonus, continua non sit. Vtramque solutionem in simili habes inter diluendum anterius argumentum, eiusque secundam probationem. Porro sciscitabitur fortasse aliquis, cur productio totalis specierum soni successiva sit, vel successione continua, vel successione discreta, ut falsi sumus. Respondeo: quia productio specierum soni, earumque diffusio dependet à motu locali soni, qui successivus est: vel enim sonus non producit speciem sui, nisi ubi præsens, vel certè parum indistans est, more quantitatis, quæ tactum per se, aut per speciem non producit, nisi ubi est; atque ita sonus continuè moveri debet, ut species diffundat: cur igitur diffusio specierum continua esse non debeat; sicut motus, à quo dependet, continuus est? Vel sonus producit speciem sui, ubi præsens nullatenus est: & sic non poterit diffundere simul species sui in tota distantia, in qua auditur, sed in parte eius distantia. Unde, ut in alia ulteriori parte eas diffundat, necessè est successivè moveatur versus eam spatij partem, in qua species profunderi debet: ac per consequens una, & alia specierum productio interrupti debet ea temporis mora, quæ necessaria est, ut sonus ab una loci parte ad aliam localiter moveatur, & impellatur. Animadvertite autem ad ea, quæ hic, & paulò superius dixi de sono, & eius speciebus supponi à me disputandi gratia, & quod dentur in rebus tales species, & etiam sonum esse qualitatem absolutam à motu realiter distinctam. Quid autem absolute sentiam de utroque puncto, constabit in loco.

Ad tertiam probationem contrariam dicendum est; lapidem supra asserem insidentem in eum continuo operari, & qualitates ad eius unionem continuam necessarias continuo destruere. Quod autem elapsis duobus annis operatio lapidis in asserem prope infinita, aut etiam absolute infinita sit; non obstat: cum ea infinitas sit proportionalis, & secundum quid, atque adeò insufficiens, ut asserem frangat, atque dissolvat: Sicut etiam calor ut duo infinitas partes proportionales continet, & tamen in sufficiens est, ut frigiditatem omnem aquæ, omnemque temperiem ad eius conservationem necessarium destruat.

TRACTATUS IV.

De motu corporis naturalis ab una substantia ad aliam diversam, siue de conversione substantiali.

CAPVT PRIMVM.

Quid, & quotuplex sit conversio?

CONVERSIO est transitus unius rei in aliam, ligni, verbè gratia in ignem. Quapropter quatuor terminos interiacet, duos terminos positivos, duosque terminos negativos: ex duobus